

УДК 929.651+655.5(477)341.215.4(437.1/2) “1920–1930”

Кошова Наталія Миколаївна

науковий співробітник,
науково-дослідний відділ збереження фондів,
Національний музей історії України
natalia.koshova@gmail.com
(Київ, Україна)

Nataliya M. Koshova

research fellow,
Research Department of Preservation of Funds
The National Museum of the History of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)

**ДО ІСТОРІЇ “УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДСЬКОГО ВИДАВНИЧОГО ФОНДУ В ПРАЗІ”.
ПОСВІДЧЕННІ СПІВРОБІТНИКА ФОНДУ ВАСИЛЯ СОХАЦЬКОГО (З ФОНДІВ НМІУ)**

**ON THE HISTORY OF “THE UKRAINIAN CIVIL PUBLISHING FOUNDATION IN PRAGUE”.
STUDY OF THE IDENTIFICATION CARD OF THE FOUNDATION WORKER VASYL SOKHATSKYI
(FROM THE NMHU FUNDS)**

Анотація

У статті досліджено посвідченні співробітника “Українського громадського видавничого фонду в Празі” Василя Сохацького, і на основі аналізу документальних джерел висвітлено, в яких умовах відбувалася діяльність української еміграції, розвивалася книговидавнича діяльність Українського громадського видавничого фонду в Празі.

Ключові слова: посвідчення, Український громадський видавничий фонд у Празі, українська еміграція 1920–1930-х рр., Національний музей історії України.

Abstract

The article studies the identification card of the worker of the foundation Vasyl Sokhatskyi. On the basis of the analysis of the documentary sources, the conditions of the Ukrainian emigration activities and the development of the publishing activity of the Ukrainian Civil Publishing Foundation in Prague are discovered.

Key words: identification card, Ukrainian Civil Publishing Foundation in Prague, Ukrainian emigration of the 1920s – 30s, National Museum of the History of Ukraine.

У фондах Національного музею історії України зберігається документ: “Посвідчення на право пільгового проїзду” з печаткою Українського громадського видавничого фонду в Празі, виданий у 1928 р. службовцю УГВФ В. Сохацькому. Цей документ невідомий широкому загалу дослідників. Метою цієї публікації є його введення до наукового обігу.

Печатка – круглої форми (діаметр – 36 мм), із написами українською та чеською мовами, розділеними двома зірками. У центрі – фігурна смуга. Краї печатки обрамлені широким і вузьким обідками. Відтиск печатки виконано чорнилом синього кольору (рис. 1).

Зазначене посвідчення має форму книжечки з 4-х аркушів (8 с.) із друківаним та рукописним текстами чеською мовою. На с. 1, окрім назви, зазначено тривалість пільгового проїзду (13.07.1928–13.07.1929), а також, що пошкодження або забруднення посвідчення робить його недійсним. На с. 2 вказано номер посвідчення (№ 344) і зазначено, що посвідчення дає право на проїзд із зупинки Ржевнице (найближче розташованої до місця постійного проживання В. Сохацького) до зупинки Вишеград (поблизу місця його роботи). На цій само сторінці є кілька відбитків печаток (із нечіткими написами). У правилах користування посвідченням зазначено, що за умови зміни місця роботи або мешкання, і, відповідно, найближчої станції, потрібно придбати нове посвідчення.

На с. 3 посвідчення наявна інформація муніципалітету про те, що місце мешкання власника картки перебуває під його юрисдикцією, а також інформація керівника УГВФ П. Богацького про те, що власник посвідчення є членом місцевої страхової каси.

На с. 4 посвідчення наявні щомісячні відмітки роботодавця В. Сохацького про те, що власник посвідчення працює у нього і має право на пільговий проїзд, за умови наявності довідки про місячну заробітну плату, яка не має перевищувати 2000 корон. Підписи на посвідченні голови УГВФ П. Богацького датовані 13.07.–13.12.1928 р.

Текст на с. 5 посвідчення є продовженням тексту зі с. 4 і стосується щомісячного підтвердження працевлаштування для власника цього проїзного документу. Поля для підписів заповнені лише до 13.12.1928 р., хоча термін дії зазначеного посвідчення розрахований ще приблизно на півроку. Крім того, внизу сторінки зазначено, що у випадку подання неправдивої інформації власником посвідчення щодо нього може бути застосоване цивільне чи кримінальне законодавство.

На с. 6 посвідчення від руки написано: “Працює щодня в будні, як і по неділях та святах, у вечірні години, також мусить їхати додому пізно поїздом. Підпис П. Богацький”. Нижче – прямокутний штамп УГВФ, на якому чеською мовою зазначено: “Український громадський видавничий фонд / поліграфічно-видавниче товариство / в Празі / зареєстрована громада з обмеженою відповідальністю”.

На с. 7 вклеєна погрудна світлина В. Сохацького анфас, під якою – його автограф “Василь Сохацький”.

На с. 8 посвідчення – витяг із тарифних положень (рис. 2).

Під час роботи над статтею нами були використані документи Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України (далі – ЦДАВО України), а також праці істориків С. Наріжного, О. Даниленка, О. Бетлій та інших, які вивчали життя українських емігрантів у Чехо-Словаччині, спогади С. Русової, М. Шаповала та інших.

Після поразки національно-визвольних змагань частина українців, які боролися за відновлення української державності в 1917–1921 рр., під тиском більшовицьких військ покинули рідну землю й опинилися на чужині, де на території Польщі були розміщені в таборах інтернованих. Серед них були не лише військові, а й урядовці УНР та інші цивільні особи.

Після укладення мирних угод між Польщею та Радянською Росією, інтерновані змушені були шукати прихистку в інших країнах. Такою країною стала Чехо-Словаччина на чолі з президентом Т. Масариком та демократичним урядом. Варто зазначити, що на території Чехо-Словаччини вже перебували українці – як цивільні, так і військові. В 1919 р. там опинилися значна частина Української галицької армії.

У 1921 р. чехословацький уряд почав втілювати в життя “Російську програму допомоги”, яка передбачала матеріальну підтримку російських, українських, білоруських та інших емігрантів, їхніх організацій. Українська еміграція в Чехо-Словаччину була значною, і в 1922–1923 рр. становила близько 25 тис. осіб¹. Урядова програма допомоги спрямовувалася на створення місць компактного проживання українців, де їх забезпечували житлом, харчуванням, роботою, надавали медичну та юридичну допомогу. Допомога емігрантам з України надавалася через Український громадський комітет (УГК), створений весною 1921 р.² Серед його членів були відомі громадсько-політичні та культурно-освітні діячі М. Шаповал, Н. Григоріїв, І. Шовгенів, І. Горбачевський, В. Біднов, Д. Антонович, С. Русова³ та інші.

Чехословацький уряд також сприяв створенню науково-освітніх установ, академічних інституцій, різних товариств і громадсько-політичних організацій, серед яких – Український вільний університет, Українська господарська академія у Подєбрадах, Український високий педагогічний інститут імені Михайла Драгоманова, Український академічний комітет, Українське студентське товариство “Громада”, Українська наукова асоціація, Українське історико-філологічне наукове товариство, Український національний музей-архів, Спілка українських журналістів і письменників тощо. Творча інтелігенція заснувала Українське товариство пластичного мистецтва та Українську студію пластичного мистецтва, а також Українське музичне товариство, до якого входив Український академічний хор у Празі та музичне товариство “Кобзар”⁴.

В українських закладах працювало понад 150 українських науковців, навчалася близько 1900 українських студентів, зокрема в Празі – 1235 осіб, у Подєбрадах – 382 особи⁵. Вік більшості українців становив від 15 до 35 років.

УГК відіграв провідну роль у консолідації українських сил і координації їхньої діяльності. Створені за його сприяння організації мали потребу в літературі, тому в 1923 р. УГК започаткував Український громадський видавничий фонд у Празі (УГВФ)⁶, який публікував українською мовою наукові праці, підручники для вищої і середньої школи, популярно-наукову літературу “і взагалі – друком служив справі будування української культури”⁷.

До керівного складу УГВФ входили А. Бич, М. Стахів та інші. Видавничу комісію фонду очолив Д. Ісаєвич. Комісія публікувала праці таких українських науковців: Д. Антоновича, Д. Чижевського, С. Бородаєвського, Л. Білецького, Ф. Вовка, М. Туган-Барановського, С. Русової, Ф. Якименка, Ф. Щербини, В. Щербаківського та інших. Першим очільником УГВФ від жовтня 1923 р. був Є. Вировий. До еміграції – видавець і громадсько-політичний діяч, активний член Катеринославської “Просвіти”, голова Українського учительського товариства в Катеринославі (1917–1918), голова Культурно-просвітньої комісії Трудового конгресу Директорії УНР у Києві. Він є автором численних публікацій у виданнях “Рідний край”, “Дніпрові хвили”, “Рада” та інших. Перебуваючи в Німеччині, 1922 р. заснував “Видавництво української молоді”. За час його головування УГВФ випустив чимало наукових видань із різних галузей знань⁸.

30 вересня 1923 р., напередодні свого призначення, Є Вировий звернувся до М. Шаповала зі словами: “Дуже важно, щоб про створення Українського Громадського Видавничого Фонду заговорили найвизначніші українські громадські діячі і письменники”⁹. В 1924 р. було ухвалено Статут УГВФ, затверджено його програму і кошторис. УГВФ працював у режимі

1 Даниленко О. Українська еміграція в Чехословаччині (1920-і роки): соціокультурний аспект // Етнічна історія народів Європи. – 2001. – Вип. 10. – С. 37–40 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21D&BN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=eine_2001_10_8 (дата звернення: 05.01.2020). – Назва з екрана.

2 Даниленко О. Український громадський комітет у Чехословаччині (1921–1925 рр.): автореферат дисертації кандидата історичних наук: 07.00.01. – Київ: Київський національний університет ім. Т. Шевченка, 2004. – 18 с.

3 Даниленко О. Українська еміграція в Чехословаччині (1920-і роки)...

4 Наріжний С. Українська еміграція: Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами: 1919–1939. – Ч. 1. – Прага, 1942 (Студії Музею визвольної боротьби України. – Т. 1). – С. 120–209, 243–244 / [Електронний ресурс]: Diasporiana. – Режим доступу: <http://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/2648/file.pdf> (дата звернення: 21.01.2020). – Назва з екрана; Українська еміграція в Чехо-Словаччині // Енциклопедія українознавства. Загальна частина: перевидання в Україні / НАН України, Інститут української археографії; НТШ у Сарселі; Фондація Енциклопедії України в Торонто. – Репринтне відтворення видання 1949 року. – Т. 2. – Київ, 1995. – С. 575.

5 Даниленко О. Українська еміграція в Чехословаччині (1920-і роки)...

6 Бетлій О. В. Доба Українського громадського комітету в ЧСР // Наукові записки НаУКМА. – Т. 18. – Ч. 1. Спеціальний випуск. – 2000. – С. 121–128. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/105-50/Betliy_Doba_Ukrayinskoho_hromadskoho.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 15.01.2020). – Назва з екрана.

7 Український Громадський Видавничий Фонд. Каталог. – Прага, б. р. – С. 1. (далі УГВФ: Каталог).

8 Чабан М. П. Вировий Євген Семенович // Енциклопедія сучасної України (ЕСУ) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=34137 (дата звернення: 15.12.2019). – Назва з екрана.

9 Редько О. “...бажаю ...дочекатися визволення України...” (огляд документів ЦДАВО України про діяльність українського

постійних зборів, налагоджування контактів. Керівництво УГВФ організувало редагування рукописів, перевидання книжок та їхню реалізацію. Колективні члени УГВФ робили внесок у розмірі 1000 корон. У квітні 1924 р., з нагоди 350-ліття друкарства в Україні, бюро УГВФ організувало в Празі виставку української друкованої продукції та української книжкової графіки. За рік роботи фонд видав 17 книг. Збільшилася також кількість членів УГВФ.

У 1926 р. в Празі відбувся Міжнародний бібліологічний з'їзд, у роботі якого брав участь Є. Вировий. Він, як член організаційного Комітету Українського відділу, запропонував організувати з'їзд українських видавництв¹⁰. У межах Міжнародного бібліологічного з'їзду діяла книжкова виставка, українську частину якої очолював професор УВУ Д. Антонович, який зібрав для неї українські видання за останні десять років – загалом понад 2 тис. книжок, зокрема видання УГВФ.

5 лютого 1926 р. Торговельний Суд у Празі зареєстрував Статут УГВФ як кооперативної організації, записаної як “товариство з обмеженою поручкою”¹¹.

У 1926 р. головою УГВФ обрали П. Богацького – журналіста, літературознавця, письменника, бібліографа, громадсько-політичного діяча, інтернованого вояка Армії УНР. У 1922 р. він переїхав із Польщі до Чехословаччини. До головування в УГВФ, П. Богацький керував журналами “Нова Україна” і “Трудова Україна”, був одним із керівників “Селянської Спілки”. З утворенням Українського соціологічного інституту став директором його бібліотеки і керував Кабінетом шевченкознавства¹².

Як свідчить “Каталог” УГВФ, на 1 квітня 1928 р. його колективними членами були: Український високий педагогічний інститут ім. Драгоманова в Празі, Український інститут громадознавства в Празі; Український комітет у ЧСР; Громада кубанців у ЧСР; Головний комітет Української селянської спілки в ЧСР; Центральний союз українського студентства (ЦЕСУС), Прага; Громада студентів-емігрантів з Великої України, Прага; Академічна громада при Українській господарській академії в Подєбрадах; Видавництво “Чорномор” у Каліші; Товариство “Українська Хата”, Прага; 94-й Відділ “Оборони України” в Гамтрамку (Америка)¹³ (рис. 3).

Крім “Каталогу”, УГВФ видавав “Бюлетень Українського громадського видавничого фонду”, в якому інформував про свою роботу¹⁴. З УГВФ співпрацювали різні художники. Зокрема, емблему фонду намалював видатний український художник-графік, послідовник М. Бойчука і Г. Нарбута, Р. Лісовський¹⁵, який займався станковою та книжковою графікою, декоративно-ужитковим мистецтвом, сценографією та дизайном¹⁶.

У процесі розширення діяльності фонду постало питання про видання меморіальної літератури. У ЦДАВО України зберігається документ за 1927 р.: “Додаток до статуту та план видавничої діяльності УГВФ на 1928 рік”, в якому зазначено про необхідність написати спогади і надрукувати їх: “Ми самі свідки та діячі Великої Революції, учасники колосального народного національного здвигу і боротьби за свою політичну незалежність, не даємо опису того, що бачили, чули, робили. Що ж зостанеться для прийдешніх поколінь? З яких джерел будуть вони черпати знання про ці славетні дні й події? Меморіальна література є обов’язком нашого часу, нашого покоління, нашого видавництва, бо ж без того вкорениться традиція, яку прищепить Червона “летопись”, а ми, наша праця, наша кров і піт – пропадемо без сліду”¹⁷.

Правління УГВФ, звертаючись до своїх прихильників і читачів, закликало робити внески на видавничу діяльність: “Найкраще свідомство любові до рідної нації, найкращий вияв бажання зросту української культури – пай в УГВФ”¹⁸. У цьому заклику – українська традиція, що йде, зокрема, від одного з ініціаторів скликання Центральної Ради Є. Чикаленка, який любив повторювати, що мало любити Україну до глибини душі, потрібно любити її й до глибини кишені.

В УГВФ у різний час працювали понад 30 осіб. У 1923–1932 рр. видавництво УГВФ надрукувало понад сорок наукових праць, підручників для вищих і середніх навчальних закладів, науково-популярної та меморіальної літератури. С. Русова згадувала, що завдяки матеріальній допомозі чеського уряду і, зокрема, Міністерства закордонних справ, українська еміграція “використала поміч як найкраще, щоб піднести українську культуру”¹⁹.

Важливою ділянкою роботи УГВФ було розповсюдження книг та залучення коштів для їхнього видання. Очевидно, В. Сохацький, власник посвідчення з печаткою фонду, поширював видання фонду. Біографічних відомостей про нього не знайдено. Проте у ф. 3802 ЦДАВО України ми знайшли справу “Листування з Сохацьким про ліквідацію довгу за

громадського і культурно-освітнього діяча Є. С. Вирового) // Архіви України. – 2017. – № 3–4. – С. 178–192 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://archives.gov.ua/Publicat/AU/AU_3_2017/AU-3-4_2017_178s-192s.pdf (дата звернення: 15.01.2020). – Назва з екрана.

10 Там само.

11 УГВФ. Каталог. – С. 1.

12 Білокінь С. І. Богацький Павло Олександрович // Енциклопедія історії України. – Т. 1: А–В / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – Київ: Наукова думка, 2003. – 688 с. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Bogatskyj_P (дата звернення: 15.12.2019). – Назва з екрана.

13 УГВФ. Каталог. – С. 1.

14 Брайлян Н. Періодичні видання української еміграції у Чехословаччині (1919–1929 рр.): динаміка розвитку, кількісні параметри // Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства. – 2014. – Вип. 4. – С. 74–90 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lsl.lviv.ua/wp-content/uploads/Zb/NDI2014/JRN/PDF/8.pdf> (дата звернення: 16.01.2020). – Назва з екрана.

15 Білокінь С. І. Лісовський Роберт Антонович // Енциклопедія історії України. – Т. 6: Ла–Мі / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – Київ: Наукова думка, 2009. – 790 с. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Lisovsky_R_A (дата звернення: 15.01.2020). – Назва з екрана.

16 УГВФ. Каталог. – С. 1.

17 ЦДАВО України. – Ф. 3802. – Оп. 1. – Спр. 107. – Арк. 8–9.

18 УГВФ. Каталог. – С. 1.

19 Русова С. Мої спомини. – Київ: Україна-Віта, 1996. – С. 197.

книжки. 2.08.1928 р. Прага”, від 4.10.1926 р. “Нагадування Василю Сохацькому про борг” (правовпис збережено). Це – машинописний список 148-ми видань, переважно календарів різних видавництв, а також праць І. Огієнка, С. Русової, Л. Старицької-Черняхівської, Г. Хоткевича та інших, періодичні видання, підручники. Значну частину списку складають нотні видання: твори М. Лисенка, К. Стеценка, М. Леонтовича, М. Вериківського, П. Козицького. Унизу списку – рукописний запис олівцем: “зазначені книжки одержав для перегляду для Славянської біб.[ліотеки] Прага 18.01.1928 Сохацький”²⁰.

Слов’янська бібліотека була найбільшою славистичною книгозбірнею у Центральній Європі. В 1924 р. її очолили українці В. Тукалевський та М. Михальчук. Фонди цієї бібліотеки налічували близько 200 000 томів. У бібліотеці діяв український відділ (близько 14 000 томів)²¹.

На посвідченні службовця УГВФ В. Сохацького для пільгового проїзду чеськими залізницями зазначено його залізничний маршрут до м. Ржевнице, розташованого за 25 км від Праги, куди в 1927 р. була переміщена Українська реальна реформована гімназія, створена 1 травня 1925 р. у Празі керівництвом Українського високого педагогічного інституту імені Михайла Драгоманова. Гімназію та інтернат при ній фінансувало Міністерство закордонних справ ЧСР. У гімназії до 1932 р. навчалися, а також закінчили її, 72 учні²². Маємо припущення, що В. Сохацький співпрацював із гімназією, на що вказує список літератури, потрібної педагогам, вихователям та учням для навчання і підготовки до різних свят. Отже, власник посвідчення В. Сохацький був причетним до розповсюдження видань УГВФ та, ймовірно, працював в одній із мобільних бібліотек. Зазначена у списку література є не лише виданнями УГВФ, а й інших видавництв. У 1925 р. до УГВФ перейшла частина бібліотеки УГК, який того року припинив свою діяльність.

У праці С. Наріжного “Українська еміграція”²³ на світлинах № 436 та № 440 зображено групу професорів і студентів Українського високого педагогічного інституту імені Михайла Драгоманова в Празі, серед яких є В. Сохацький. На світлинці № 440 додатково вказано “Математично-природничий відділ УВП”. Отже, В. Сохацький був причетний до Українського високого педагогічного інституту імені Михайла Драгоманова, базовим навчальним закладом якого була Українська реальна реформована гімназія²⁴.

Наприкінці 1920-х – на початку 1930-х рр. у Чехо-Словаччині, через економічну кризу, були зменшені (згодом – скасовані) урядові дотації. Було ліквідовано багато наукових і культурних інституцій, скоротилася видавнича діяльність. У 1932 р. припинив свою роботу УГВФ. Посвідчення з печаткою УГВФ із фондового зібрання НМІУ може бути використане під час створення виставок про діяльність української еміграції в Чехо-Словаччині у 20–30-х рр. XX ст.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. *Бетлій О. В.* Доба Українського громадського комітету в ЧСР // Наукові записки НаУКМА. – Том 18. – Ч. 1. Спеціальний випуск. – 2000. – С. 121–128 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ekmair.uk-ma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10550/Betliy_Doba_Ukrayinskoho_hromadskoho.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 15.01.2020). – Назва з екрана.

2. *Білокінь С. І.* Бogaцький Павло Олександрович // Енциклопедія історії України. – Т. 1: А–В / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – Київ: Наукова думка, 2003. – 688 с. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Bogatskyj_P (дата звернення: 15.12.2019). – Назва з екрана.

3. *Білокінь С. І.* Лісовський Роберт Антонович // Енциклопедія історії України. – Т. 6: Ла–Мі / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – Київ: Наукова думка, 2009. – 790 с. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Lisovsky_R_A (дата звернення: 15.01.2020). – Назва з екрана.

4. *Брайлян Н.* Періодичні видання української еміграції у Чехословаччині (1919–1929 рр.): динаміка розвитку, кількісні параметри // Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства. – 2014. – Вип. 4. – С. 74–90 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lsl.lviv.ua/wp-content/uploads/Zb/NDI2014/JRN/PDF/8.pdf> (дата звернення: 16.01.2020). – Назва з екрана.

5. *Даниленко О.* Українська еміграція в Чехословаччині (1920-і роки): соціокультурний аспект // Етнічна історія народів Європи. – 2001. – Вип. 10. – С. 37–40 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=A SP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=eine_2001_10_8 (дата звернення: 05.01.2020). – Назва з екрана.

6. *Даниленко О.* Український громадський комітет у Чехословаччині (1921–1925 рр.): Автореферат дисертації кандидата історичних наук: 07.00.01. – Київ: Київський національний університет ім. Т. Шевченка, 2004. – 18 с.

7. Енциклопедія українознавства. Загальна частина: Перевидання в Україні / НАН України, Інститут української археографії; НТШ у Сарселі; Фундація Енциклопедії України в Торонто. – Репринтне відтворення видання 1949 р. – Т. 2. – Київ, 1995. – С. 369–800.

8. *Наріжний С.* Українська еміграція: Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами: 1919–1939. – Ч. 1. – Прага, 1942 (Студії Музею визвольної боротьби України. – Т. 1). – С. 120–209, 243–244 / [Електронний ресурс]: *Diasporiana*. – Режим доступу: <http://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/2648/file.pdf> (дата звернення: 21.01.2020). –

20 ЦДАВО України. – Ф. 3802. – Оп. 1. – Спр. 113. – Арк. 1–4.

21 Прага: українське обличчя / [Електронний ресурс]: Інтернет-видання “Закарпаття онлайн Beta”. – Режим доступу: <https://zakarpattya.net.ua/News/70479-Praha> (дата звернення: 05.01.2020). – Назва з екрана.

22 *Даниленко О.* Українська еміграція в Чехословаччині (1920-і роки)...

23 *Наріжний С.* Вказ. пр. – С. СXXXVIII, CXL.

24 Там само. – С. 182–183.

Назва з екрана.

9. Прага: українське обличчя / [Електронний ресурс]: Інтернет-видання “Закарпаття онлайн Beta”. – Режим доступу: <https://zakarpattia.net.ua/News/70479-Praha> (дата звернення: 05.01.2020). – Назва з екрана.

10. Редько О. “...бажаю ...дочекатися визволення України...” (огляд документів ЦДАВО України про діяльність українського громадського і культурно-освітнього діяча Є. С. Вирового) // Архіви України. – 2017. – № 3–4. – С. 178–192 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://archives.gov.ua/Publicat/AU/AU_3_2017/AU-3-4_2017_178s-192s.pdf (дата звернення: 15.01.2020). – Назва з екрана.

11. Русова С. Мої спомини. – Київ: Україна–Віта, 1996. – 208 с.

12. Український Громадський Видавничий Фонд. Каталог. – Прага, б. р. – 32 с.

13. ЦДАВО України. – Ф. 3802. – Оп. 1. – Спр. 107. – Арк. 8–9.

14. ЦДАВО України. – Ф. 3802. – Оп. 1. – Спр. 113. – Арк. 1–4.

15. Чабан М. П. Вировий Євген Семенович // Енциклопедія сучасної України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=34137 (дата звернення: 15.12.2019). – Назва з екрана.

REFERENCES

1. Betliy O. V. Doba Ukrainського hromadskoho komitetu v ChSR // Naukovi zapysky NaUKMA. – Tom 18. – Ch. 1. Spetsialnyi vypusk. – 2000. – S. 121–128 / [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10550/Betliy_Doba_Ukrayinskoho_hromadskoho.pdf?sequence=1&isAllowed=y (data zvernennya: 15.01.2020). – Nazva z ekrana.

2. Bilokin S. I. Bohatskyi Pavlo Oleksandrovych // Entsyklopediya istorii Ukrainy. – T. 1: A–V / Redkol.: V. A. Smoliy (holova) ta in. NAN Ukrainy. Instytut istorii Ukrainy. – Kyiv: Naukova dumka, 2003. – 688 s. / [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.history.org.ua/?termin=Bogatskyj_P (data zvernennya: 15.12.2019). – Nazva z ekrana.

3. Bilokin S. I. Lisovskyi Robert Antonovych // Entsyklopediya istorii Ukrainy. – T. 6: La–Mi / Redkol.: V. A. Smoliy (holova) ta in. NAN Ukrainy. Instytut istorii Ukrainy. – Kyiv: Naukova dumka, 2009. – 790 s. / [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.history.org.ua/?termin=Lisovsky_R_A (data zvernennya: 15.01.2020). – Nazva z ekrana.

4. Braylyan N. Periodychni vydannya ukrainskoi emihratsii u Chekhoslovachchyni (1919–1929 rr.): dynamika rozvytku, kilkysni parametry // Zbirnyk prats Naukovo-doslidnoho instytutu presoznavstva. – 2014. – Vyp. 4. – S. 74–90 / [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.lsl.lviv.ua/wp-content/uploads/Zb/NDI2014/JRN/PDF/8.pdf> (datazvernennya: 16. 01.2020). – Nazva z ekrana.

5. Danylenko O. Ukrainska emihratsiya v Chekhoslovachchyni (1920-i roky): sotsiokulturnyi aspekt // Etnichna istoriya narodiv Yevropy. – 2001. – Vyp. 10. – S. 37–40 / [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=A SP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=eine_2001_10_8 (data zvernennya: 05.01.2020). – Nazva z ekrana.

6. Danylenko O. Ukrainskyi hromadskyi komitet u Chekhoslovachchyni (1921–1925 rr.): Avtoref. dys... kand. ist. nauk: 07.00.01. – Kyiv: Kyivskyi natsionalnyi universytet im. T. Shevchenka, 2004. – 18 s.

7. Entsyklopediya ukrainoznavstva. Zahalna chastyna: Perevydannya v Ukraini / NAN Ukrainy, Instytut ukrainskoi arkhеоhrafii; NTSh u Sarseli; Fundatsiya Entsyklopedii Ukrainy v Toronto. – Repryntne vidtvorennya vydannya 1949 r. – T. 2. – Kyiv, 1995. – S. 369–800.

8. Narizhnyi S. Ukrainska emihratsiya: Kulturna pratsya ukrainskoi emihratsii mizh dvoma svitovymy viynamy: 1919–1939. – Ch. 1. – Praha, 1942 (Studii Muzeyu vyzvolnoi borotby Ukrainy. – T. 1). – S. 120–209, 243–244 / [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/2648/file.pdf> (data zvernennya: 21.01.2020). – Nazva z ekrana.

9. Praha: ukrainske oblychchya / [Elektronnyi resurs]: Internet-vidannya “Zakarpattya onlain Beta”. – Rezhym dostupu: <https://zakarpattia.net.ua/News/70479-Praha> (data zvernennya: 05.01.2020). – Nazva z ekrana.

10. Redko O. “... bazhayu ... dochekatysya vyzvolennya Ukrainy...” (ohlyad dokumentiv TsDAVO Ukrainy pro diyalnist ukrainskoho hromadskoho i kulturno-osvitnioho diyacha Ye. S. Virovogo) // Arkhivy Ukrainy. – 2017. – # 3–4. – S. 178–192 / [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: https://archives.gov.ua/Publicat/AU/AU_3_2017/AU-3-4_2017_178s-192s.pdf (data zvernennya: 15.01.2020). – Nazva z ekrana.

11. Rusova S. Moi spomyny. – Kyiv: Ukraina–Vita, 1996. – 208 s.

12. Ukrainskyi Hromadskyi Vydavnychiy Fond. Katalog. – Praha, b. r. – 32 s.

13. TsDAVO Ukrainy. – F. 3802. – Op. 1. – Spr. 107. – Ark. 8–9.

14. TsDAVO Ukrainy. – F. 3802. – Op. 1. – Spr. 113. – Ark. 1–4.

15. Chaban M. P. Vyrovyyi Yevhen Semenovych // Entsyklopediya suchasnoi Ukrainy / [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=34137 (data zvernennya: 15.12.2019). – Nazva z ekrana.

Перелік ілюстрацій:

Рис. 1. Печатка на посвідченні В. Сохацького. НМІУ.

Рис. 2. Посвідчення В. Сохацького. НМІУ.

Рис. 3. Український громадський видавничий фонд. Каталог.

Рис. 1

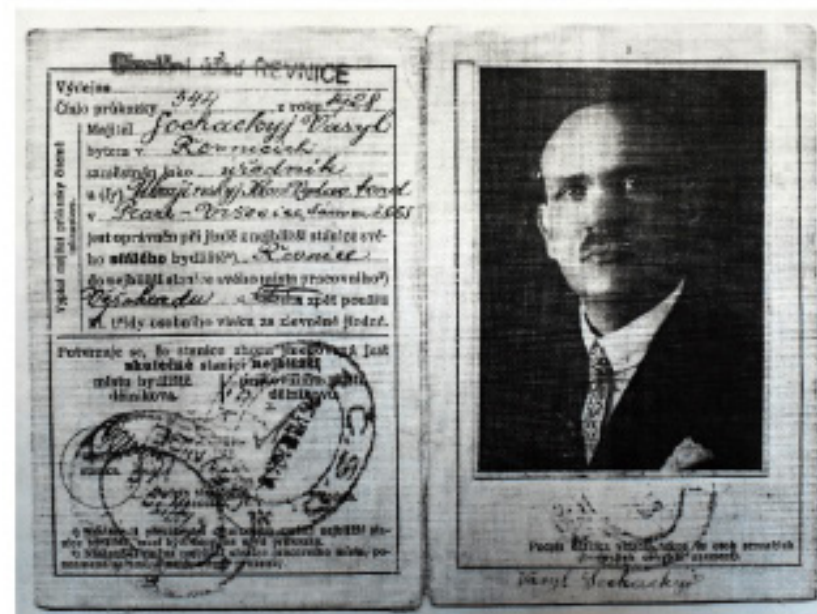
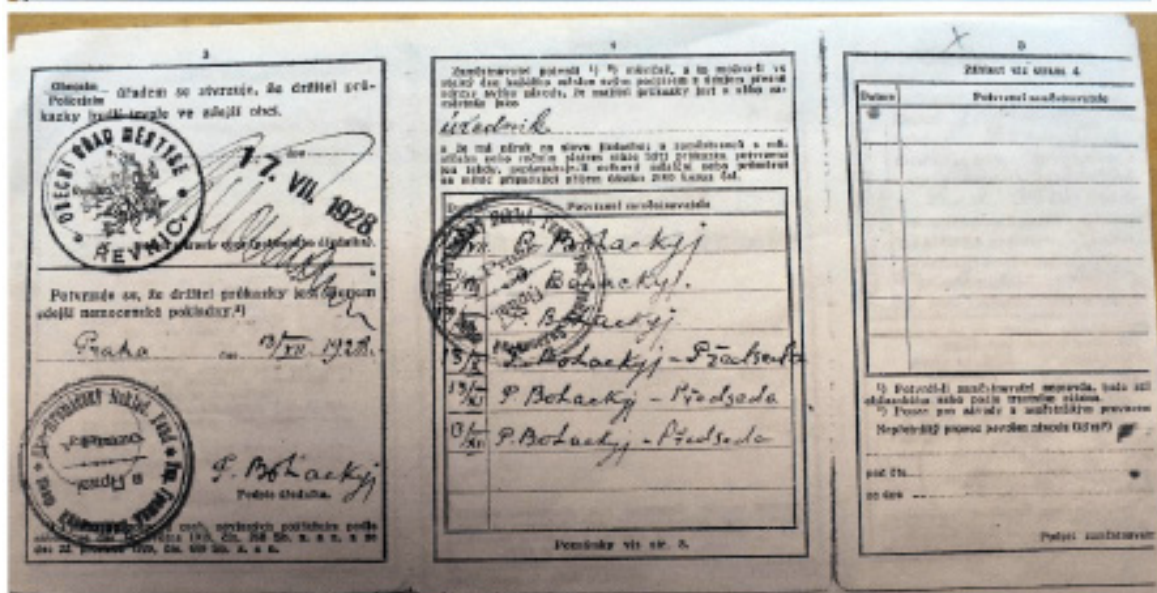
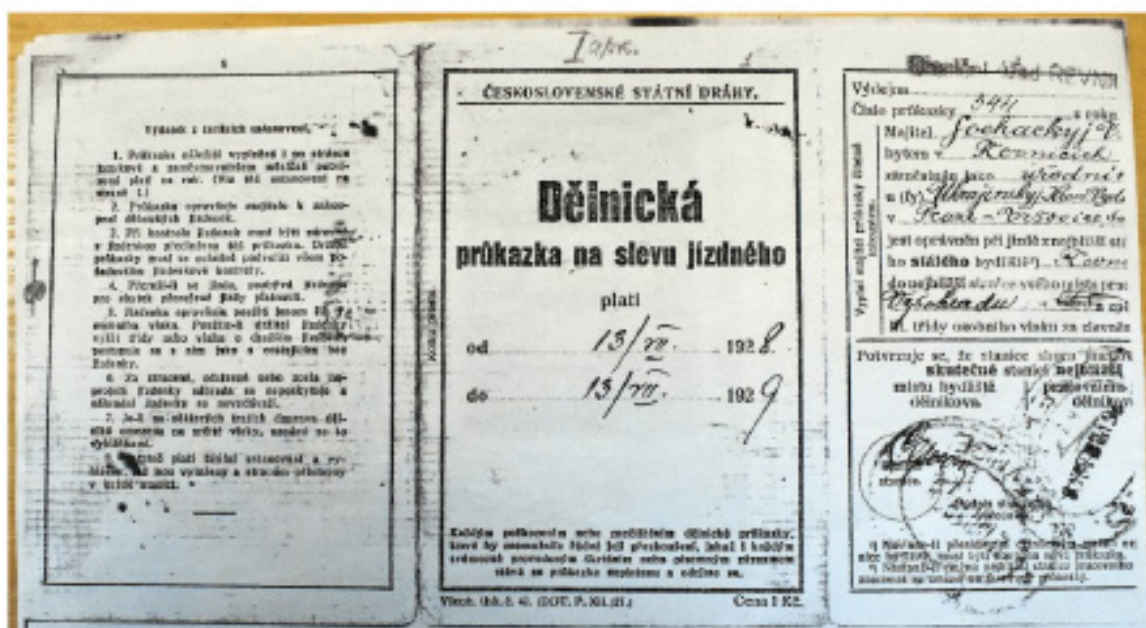

Рис. 2

Рис. 3